

Remissyttrande 2025-10-27

Diarienummer S2025/01291

Att: Socialdepartementet

s.remissvar@registeringskansliet.se

s.sof@regeringskansliet.se

Remissvar över betänkandet Hem för barn och unga För en trygg, säker och meningsfull vård (SOU 2025:84)

Inledning

Humana har verksamhet inom individ- och familjeomsorg, personlig assistans, äldreomsorg och bostäder med särskild service. Vi tror på människans egen kraft och vi tror på forskning. Det har gett oss en unik spetskompetens inom vår marknadsledande individ- och familjeverksamhet. Att vara en utav de ledande omsorgsföretagen i Norden innebär ett stort ansvar. Vi vill vara en aktör som leder utvecklingen i kvalitet och kunskap i omsorgsbranschen. Därför satsar vi även på forskning inom våra behandlingsmetoder och driver på för att man ska mäta resultaten av de insatser som görs. Vi är 16 000 medarbetare i Sverige, Norge, Danmark och Finland som varje dag strävar efter att ge bättre livskvalitet åt våra kunder och klienter.

Våra synpunkter i detta remissvar fokuserar på de förslag som direkt påverkar verksamhetens förutsättningar att leverera högkvalitativ vård och omsorg. Vi ser positivt på utredningens ambition att skapa tydligare ramar och förbättra kvaliteten inom området, men identifierar samtidigt områden där förtydliganden och justeringar behövs.

Huvudsakliga ställningstaganden

Positiv inställning till HBU-konceptet

Vi stödjer utredningens vision om en mer strukturerad och differentierad vårdform genom HBU-konceptet. Förslaget om tydligare ansvarsfördelning och specialisering kan bidra till bättre matchning mellan barns behov och tillgängliga vårdinsatser. Den föreslagna ersättningen av dagens HVB-system med mer

preciserade krav och befogenheter är välbehövlig för att möta dagens utmaningar.

Organisationsstruktur och ledningsansvar

Beträffande förslaget om att en föreståndare ska kunna leda upp till tre enheter ser vi både möjligheter och utmaningar. Till de positiva aspekterna hör ökad flexibilitet i organisering, möjlighet till bättre resursanvändning och potentiellt kostnadseffektivare. Däremot anser vi att definitionen av vad som utgör en "enhet" behöver förtydligas. Likaså beträffande geografiska begränsningar för enheter under samma ledning och vilka förutsättningarna är för olika inriktning inom samma ledarskap. Detta för att undvika varierande tolkning och tillämpning hos ansvariga myndigheter samt skapa förutsebarhet och förutsättningar för vårdgivaren att göra rätt. Vi föreslår till exempel att en "geografisk närhet" definieras som maximalt 60 minuters restid mellan enheter för att säkerställa effektiv ledning.

Åldersindelning och flexibilitet

Förslaget om treårs åldersspann med möjlighet till sexmånaders flexibilitet är väl avvägt. Detta balanserar behovet av åldersanpassade miljöer med nödvändig praktisk flexibilitet. Dock behöver beslutsprocessen för undantag tydliggöras - särskilt vem som har det slutliga tolkningsföreträdet när "barnets bästa" kan tolkas olika av socialnämnd, verksamhet och tillsynsmyndighet. Även hur undantag ska dokumenteras och följas upp behöver förtydligas. En tydlig och enhetlig beslutsprocess stärker barnets rätt till kontinuitet och förutsägbarhet.

Personalresurser och bemanning

Vi stöttar principen om trygg dygnet-runt-bemanning men ser praktiska problem med kravet på tillgänglig extrapersonal. Givetvis behöver det finnas adekvat grundbemanning och kontinuerlig närvaro nattetid, men kravet på "oskäligt dröjsmål" för extra personal vid behov innebär i praktiken dubbelbemanning nattetid för icke samlokaliserade enheter. Det är ett förslag som innebär oproportionerliga kostnadsökningar utan motsvarande kvalitetsförbättring i vissa avseenden. Grundbemanning bör istället regleras utifrån antal placerade och vårdtyngd, och tilläggsbemanning säkerställas genom planerade beredskapsrutiner, inte krav på omedelbar fysisk närvaro.

Befogenheter och säkerhetsåtgärder

Fysiska ingripanden - ett kritiskt gap

Vi delar utredningens utgångspunkt att barn och unga ska mötas med respekt, förebyggande arbete och tydliga ramar. I dag råder rättsosäkerhet kring personalens möjligheter att ingripa för att skydda barn från att skada sig själva eller andra. Utan en tydlig befogenhetsreglering riskerar personal att avstå ingripanden även i allvarliga situationer. Samtidigt behöver befogenhetsförslagen stärkas för att skapa trygghet i akuta situationer.

Vi föreslår i sammanhanget att rapporteringen av befogenheter bör ske till handläggare/nämnden och bör följas upp vid frekvenstillsynen och inte i realtid av IVO. Aktuellt förslag riskerar att innebära dubbelrapportering och ökat administrativt arbete som kan följas upp mer effektivt. I redan gällande rapporteringsskyldigheter skall missförhållanden anmälas till IVO, så även framåt om befogenheter skulle missbrukas eller överanvändas.

Myndighetsbefogenheter

Förslaget om 30-dagarsgränser för myndighetsbeslut är problematiskt eftersom beslut av denna karaktär ibland kommer behöver ske skyndsamt och löpande utan avbrott. Det behöver vara tydligt hur denna process ska gå till.

Begränsningen till endast LVU-placeringar skapar också praktiska problem. Befogenheter bör därför gälla oavsett placeringsgrund. En ungdom med liknande behov ska inte mötas av olika ramar beroende på om placeringen skett enligt SoL eller LVU.

Tillstånd och tillsyn

Tillståndsansökan

Utredningen lägger fram förslag som innebär att det i tillståndsansökan ska anges antalet planerade årsarbetskrafter. Det lämnas även förslag om att personalens utbildning och erfarenhet ska anges vid tillståndsansökan.

Beträffande förslaget om årsarbetskrafter anser vi att det är problematiskt att införa ett sådant krav i tillståndsansökan eftersom årsarbetskrafter måste kunna planeras och anpassas utefter placeringar och den reella vårdtyngd som råder i verksamheten. Även kravet om att ange personalens utbildning och erfarenhet förefaller obehövligt eftersom det redan finns reglerat i den nya socialtjänstförordningen.

Tillsynsfrekvens

Enligt utredningens förslag ska IVO utföra systematiska inspektioner av hem för barn och unga minst två gånger årligen. Hälften av dessa granskningar ska vara oanmälda, såvida inte särskilda omständigheter motiverar annat. Under planerade inspektioner ska IVO ha samtal med de ungdomar som är villiga att delta. Vi vill betona vikten av att myndigheten prioriterar fysiska besök framför "dokumentutbyten" – och att oanmälda kontroller är särskilt värdefulla. Däremot anser vi att kravet på minimum om två inspektioner per år är kontraproduktivt och motsätter oss därmed detta förslag. Tillsynsorganet bör istället ha befogenhet att själva avgöra hur många inspektioner som krävs för att säkerställa ändamålsenlig årlig övervakning. Vi vill i detta sammanhang understryka att tillsynsprocesser idag (oavsett om det rör sig om en eller två inspektioner) vanligtvis överskrider sex månaders varaktighet. Handläggningstider på över två år förekommer ofta. Ett obligatoriskt krav på minst två årliga inspektioner hotar att försämra redan problematiska handläggningstider och hindra möjligheten till riskbaserad tillsyn. Därför finns det starka argument för att istället reglera tidsramarna för pågående ärenden, snarare än öka inspektionsfrekvensen, för att tillsynen bättre ska kunna uppfylla sitt syfte.

Utförarneutralitet

Vi ifrågasätter varför kommunala verksamheter endast behöver anmäla sin verksamhet medan privata aktörer fordrar tillstånd. Kvalitetskrav bör vara likvärdiga oavsett driftsform.

Avsaknad av effekt- och resultatmätning

Utredningen saknar konkreta förslag för hur vi ska mäta och säkerställa att den vård som ges verkligen är den mest gynnsamma för varje enskilt barn, vilket riskerar att göra även väl genomtänkta strukturella förändringar meningslösa ur barnperspektivet. Här önskar vi förslag på kvalitets- och effektmätningssystem.

Barncentrerade utfallsmått

Vi föreslår att krav på systematisk uppföljning av barnens utveckling och välbefinnande genom obligatoriska mätningar av barnets psykiska och fysiska hälsa och välbefinnande införs. Uppföljning av skolresultat och social utveckling. Mätning av barnets egen upplevelse av trygghet och delaktighet. Långsiktig uppföljning av utfall efter avslutad placering. Kvalitetsindikatorer bör vara framsteg mot individuella vårdmål, förebyggande av återplaceringar och barnets egen tillfredsställelse med vården.

Implementation och övergångsbestämmelser

Vi stödjer utredningens övergångsförslag men betonar behovet av ett strukturerat genomförande. Det bör etableras forum för koordinering mellan myndigheter, upphandlande kommuner och vårdgivare. Vi ser även behov av omställningstid som ger praktisk tid efter tillståndsbeviljande att verksamhetsanpassa. Det krävs också långsiktig ekonomisk säkerhet för kvalitetshöjande investeringar.

Ekonomiska konsekvenser

Utredningens förslag innebär en betydande ambitionshöjning utan motsvarande finansieringsanalys. Risk finns att kommuners ekonomiska situation påverkar barns vårdkvalitet negativt. Statlig medfinansiering eller öronmärkta resurser kan behövas för att säkerställa reformens framgång.

Sammanfattningsvis

Humana Individ och Familj står redo att bidra till den fortsatta beredningsprocessen och implementeringen av en förbättrad vårdform för Sveriges mest utsatta barn och unga. Vi anser att utredningens förslag i flera delar är helt nödvändiga för att åstadkomma en trygg och säker vård för våra barn och unga. Samtidigt anser vi att barnperspektivet behöver ges en än mer framstående position genomgående.

HUMANA Individ och Familj

Titti Lilja

Affärsområdeschef Individ och familj

Therese Holtz

Divisionschef Barn och Unga